

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 120 Din, za inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050, — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate: Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 59.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Vojska carinskih tarifov

London, dne 4. julija 1930.

Slepi konferenca petor največjih londonskih bank ali »The Big Five« (to so: The London and Westminster Bank, The Lloyds Bank, The Midland Bank, The Barclays Bank, The National and City Bank), da se naj uvede visoka carinska tarifa, ki bi ne samo zadela industrijske produkte, ampak tudi živežne pridelke, ter da se naj nasprotno odstranijo carinski tarife v trgovskih odnosih metropole z dominijoni in kolonijami ali kolonij med seboj, so izzvali v gospodarskih in političnih krogih veliko senzacijo. Ničesar ni dovoljevalo sklepati, da bo visoka finančna tako odločilno pomagla v vprašanju, kako bi se angleško gospodarstvo dalo postaviti na tako podlago, da bo v stanju odpraviti brezposelsko krizo.

Do sedaj je bila staroslavna tradicija londonske City, da je zagovarjala z vsemi njej na razpolago stoječimi sredstvi gospodarski evangelij liberalne stranke o svobodni trgovini. To je bilo bistvo njenega obstoja in njena največja zasluga. Mimo Gladstone in Josefa Chamberlaina v prejšnjem stoletju je vodila ta struja v našo dobo in postavila v ospredje moža Lorda Asquitha tipa ali pa njegove politike kot je bil in je še David Lloyd George. Mnogo političnih mož je zapustilo parlamentarno arenno, ko je liberalna stranka začela nagniti, v ter se preselila v City, da tam na gospodarskem polju skušajo udeleževati iste smerne kot prej v Komunah. Tako vidimo enega najjačih pristašev svobodne trgovine Mac Kenno takoj po vojski se zagrebsti v City, kjer je prevzel ravnateljsko mesto Midland Banke. Tako se je izobčil stari liberalni politik Sir Josiah Stamp in se tudi on naseli v City, kjer se mu je ponudilo podgubnersko mesto v Bank of England in nešteto drugih upravnških mest. Tako se je najprej spokoril Sir Robert Horne, zapustil svobodno trgovinsko tezo in prešel h konservativcem, potem pa pobegnil tudi on med finančne veljake v City. Stari liberalci, Sir Alfred Mond, veliki bogataš, je tu zanikal svoje liberalne gospodarske principe ter je prenesel svoje simpatije na konservativno stranko, lejer danes pod imenom Lord Melchett igra eno najodličnejših vlog kot zagovornik strogega protekcionizma.

Dokler je Lord Birkenhead bil še navaden Minister Smith, je stavljal svoje talente v službo svobodne trgovine, a polagoma se je tudi on spreobrnil, pristopil v konservativno stranko in nazadnje prešel v City in je danes tam eden izmed najgostejših zagovornikov protekcionizma. Kdo naj pri tem pozabi fenomenalno evolucijo Winstona Churchilla? V letih 1912 do 1914 je bil najstrastnejši pristaš svobodne trgovine a leta 1923 je kot finančni minister brutalno zaprl angleške meje proti inozemski avtomobilski industriji. 1924 je že ustanovil na svojo roko novo takozvano konstitucionalno imperijalno stranko, katera je v ostalem štela samo njega za člana. Let 1924 je postal finančni minister ter se kot tak razvil v principijelnega protekcionista, dokler da ga poraz konservativcev leta 1929 ni prelevil v pravega imperijalista, ki hoče britanski imperij popolnoma ločiti od celega drugega sveta.

Sedanji labouristični finančni minister Philip Snowden, akoravno se mu očitno, da je edini še živče doktrinarce liberalne gospodarske šole o svobodni trgovini in četudi se mu podtikava nek mističizem v tem pogledu, tako je zagrižen v svobodno trgovino, vendar se tudi že na njem opaža ta razvoj proti širši protekcionistični politiki v okvirju britanskega imperija.

Ce sedaj pomislimo, da je leta 1923 Stanley Baldwin bil porazen na volišču zato, ker je nameraval uvesti carine na industrijske pridelke brez vsake razlike, dali prihajajo iz inozemstva ali pa iz britanskih dominijonov ali kolonij, izgleda še bolj čudovito, da se je angleška javnost v dobi teh šestih let dala že tako preobraziti, da danes ne zavrača več z isto ogorčenostjo misel carinske zarlike.

Poleg ravnokar navedenih zunanjih znakov, ki so dovoljevali mnenje, da se Velika Britanija nagiblje polagoma proti zaščitni carinski politiki, pa se mora še omeniti večmesečna borba dveh »novinarskih lordov«, lorda Rothermere kot predstavnika konzervativcev in lastnika koncerna »Daily Mail«, ter lorda Beaverbrooke kot zastopnika liberalcev in lastnika vseh liberalnih časopisov v Angliji. Ta dva činitelja angleškega javnega mnenja sta edina v tem, da se mora Angleški Imperij na zunaj zabarikadirati proti vsaki tuji industriji z visokimi tarifi, med tem ko naj v notranjosti imperija padejo vsake carinske meje.

Dogodek, ki ga torej predstavlja bankarska resolucija, je več pa kot navadna senzacija. Slednje bi bila, ako bi imela namen samo preplasti Zednjene države, ki so pred kratkim izdale strogo protekcionističen carinski zakon. Slednje seveda se ne sme pod nobenim pogojem navesti kot resen vzrok za bankarsko resolucijo. Anglija takih otroških gest ni nikdar delala. Sedanja atmosfera v Angliji, ki je tako ugodna za zaščitno carinsko politiko, je zopet kakor vse onstran kanala, rezultat evolucije, rezultat odkritosrčnega študija gospodarskih razmer v domovini in v tujini, in produkt tega angleškega objektivnega duha, ki brez sramu pripozna svojo zmoto, kakor hitro jo je praktično uvidel in njeno koristnost razsumsko pripoznal.

Akoravno bo torej nova orijentacija angleške carinske politike, ki bo prišla do jasne definicije v oktoberski imperijalni konferenci, nosila na prvi pogled borbeni značaj, vendar se nobeden poznavatelj angleškega značaja ne bo dal zapeljati tako daleč, da bi to verjel; ako doživimo preokret v Angliji po linijah bankarske resolucije in po smer-nicah »banikarskih lordov«, potem bo ta preokret smel za očeta in mater ono v vsakega Angleža vno-

Sodelovanje italijanskega in nemškega fašizma

Berlin, 8. julija. d. Z ozirom na nacionalistične izgrede proti frankofilom v Porenju opozarjajo tukajšnji demokratični krogi na ideološke in dejanske zveze med nemškimi fašisti in italijanskim vodstvom fašistične politike. Vodja nemških nacionalistov Freytag-Loringhofen je te dni izjavil, da mora nemški narod zdaj stopiti v tabor onih, ki so postavili revizijo mirovnih pogodb na svoj program. S tem je očitno mišljen Mussolini, ki je objavil tozadeven članek v »Petit Parisien«. Drug vpliven vodja nemških nacionalistov Hoetsch je zapisal, da naj »Nemčija pozabi vse pomisleke in predsodke ter naj se nasloni na komunistično Rusijo in fašistovsko Italijo. Ta dva zaveznika sta predpogoj za uresničenje nemških zahtev. Tako je svojčas tudi vzkliknil Cavour, ko so ga napadali, zakaj se veže s Francijo: »Magari s hudičem, samo da je v korist Italije!«

Ker pariški desnčarski nacionalni tisk te izjave z vsem poudarkom ponatiskuje in seveda v prid svoje nespravljive teze komentira, ni čuda, da je v odnošaje med Nemčijo in Francijo prišel nek nepričakovan ton nezaupnosti. Ni dvoma, da so izgredi nacionalistov v Porenju dobro premišljeni v nameri, da se zbliznaje med Parizom in Berlinom na vsak način prepreči, in upravičena je domneva, da je to sad neke idejne kolaboracije med nemškimi in italijanskimi fašizmom.

Kako zelo je na tem interesiran vladajoči režim v Italiji, jasno dokazuje enodušna pisava italijanskega časopisja. »Tevere« n. pr. glasilo rimskega mestnega fašija, meni, da so frankofili v Porenju »ogabni izdajalci in živi mrlič, za katere ne bi bila škoda, če bi jih zakopali«. Politično pa se izraža »Lavoro fascista«, ki piše, da je »sovrastvo Nemcev do Francije politična dogma, radi česar se

je čuditi Franciji, da išče prijateljstva Nemčije, medtem ko latinsko sestro Italijo od sebe odbija!

Napram temu nemški demokratični krogi odločno povdarjajo, da dvorezna politika Italije ne bo imela med nemškim narodom uspeha, čeprav ji je nasled celotno nek zelo resen politični, ki je v »Germaniji« priobčil mussolinofilski članek. Nemci dobro vedo, da je Italija proti reviziji verzejske pogodbe, v kolikor se tiče Nemčije, kakor je to Mussolini sam v svojem članku o Briandovi Pan-evropi, ki ga je razširila »United Press«, zadošč jasno namignil. Zato se mora Nemčija v italo-francoskem sporu zadržati popolnoma nevtralnno. V resnici ta spor ni niti tako nevaren, kakor izgleda, in ako bi se italijanska in francoska diplomacija sporazumeli, bi bila Italija prva, ki bi si kaj hotela izmesteti na škodo Nemčije. Nemci morajo biti zelo previdni, poslušajoč glasove rimske sirene!

Konservativci za zaščitno politiko

Vel. Britanija organizira samosvojo gospodarsko enoto

London, 8. julija. AA. V debati o imperijalni trgovini je nastopil nov moment. Snoči so bivši konservativni ministri sklenili, predlagati spodnji zbornici nezaupnico vladi. Resolucija, ki sta jo podpisala Baldwin in Neville Chamberlain, se glasi:

»Zbornica meni, da je povratek k blagostanju edinele možen s pomočjo zaščite domačega tržišča proti neelojalni inozemski konkurenci in da so potrebni medsebojni dogovori med imperijalnimi prekomerskimi deželami. Resolucija nadalje obžaluje, da se je vlada odpovedala zaščitni politiki, namestu, da bi jo še razširila in da je namenoma opustila proučevanje uvedbe carin na inozemsko blago in živila in s tem zamudila priliko, da dose-

že za angleško industrijo in poljedelstvo na imperijalnem tržišču in drugod enakovredne ugodnosti.«

Ni upanja, da bi konservativna resolucija prodrla, ker bodo liberalci kompaktno glasovali za vlado. Dočim trde konservativni časopisi, da je predlagana resolucija v popolnem skladu s konservativno politiko, naglašajo liberalno časopisje, da so konservativci v omenjeni resoluciji sprejeli zahtevo pristašev proste imperijalne trgovine, naj se uvedejo na živila carine.

Ortodoksni konservativci poudarjajo, da ima resolucija namen izsiliti od vlade obljubo, da bo nastopila na imperijalni konferenci odkrito in razpravljala z dominijoni o imperijalnem preferenčnem vprašanju.

Madjari

toplo pozdravljajo dr. Schobra

Njegov prihod je v zvezi z Mussolinijevo podonavsko politiko

Budimpešta, 8. jul. as. Madjarski listi soglasno ugotavljajo, da je obisk avstrijskega zveznega kancelarja dr. Schobra velikega pomena, daš gre formalno samo za vljudnostni obisk. V »Pester Lloyd« ugotavlja baron Jožef Szerenyi, da je zvezni kanceler dr. Schober prišel v Budimpešto, kot zadnjo postajo svojega velikega političnega potovanja programa, s katerim je bil že v Londonu, Parizu, Rimu in Berlinu. Kakor povsod, bodo dr. Schobra tudi v Budimpešti pristrčno pozdravili, tem bolj, ker je bil on tisti, ki je pomagal odvrniti od Madjarske boljševisko nevarnost. Avstrija in Madjarska sta sedaj še bolj navezani druga na drugo kakor pred vojno. Dr. Schober bo dobil v Budimpešti zagotovilo, da je Madjarska pripravljena delo-

vati z Avstrijo v tesni harmoniji. Organ vladne stranke »Budapesti Hirlap« naglašja v uvodnem članku, da je Schoberjev obisk manifestacija prijateljske atmosfere med Avstrijo in Madjarsko. Legitimistični list »Magyar Sage« ugotavlja, da se Schoberjev obisk, četudi je formalno samo akt vljudnosti, lahko spravlja v zvezo z velikopotezno Mussolinijevo donavsko politiko, ki je spoznal, da samo politično in gospodarsko zblizanje Madjarov in Avstrije lahko dovede južni vzhod Evrope iz poveljnih zmed na solidno bazo. »Pesti Hirlap« pozdravlja dr. Schobra kot moža močne roke, ki si je s svojim nastopom proti boljševiski nevarnosti in proti madjarskim emigrantom na Dunaju pridobil za Madjarsko velike zasluge.

Francija ne stopi v normalne razmere z Rusijo

Stalinov govor je bil velik bluff — Rusko ljudstvo strada

Pariz, 8. jul. d. Kot glasilo francoskega zunanjega ministristva posveča pariški »Temps« poseben uvodnik Stalinovemu govoru na XVI komunističnem kongresu: »Stalinove rožnate izjave o notranjih razmerah SSSR nikogar ne bodo speljale na led. Če nam slika edinstvo med komunisti, dobro vemo, da je opozicija primorana molčati. Diktatorjevi pristaši se poslužujejo zoper vsakega opozicijskega sredstva, ki izjavljajo sleherni človeški čuvstvovanje. Mednarodna slika, ki jo je podal Stalin, dokazuje, da se ni zmenil poročevalec za dejstva, če so mu bila na poti. Ali je mogoče, da še vedno veruje ruski komunisti moskovskim uradnim pravljicam o tem, da je sovjetska Rusija edina država, ki hoče miru, da ji hočejo vse kapitalistične države natveziti vojno in daje Francija — najbolj militaristična država na svetu? Tekom 12 let se še vedno niso utegnili razočarati komunistični voditelji v svojih sredstvih in ciljih. Kakor nekdanji Bourboni, ničesar niso pozabili in se ničesar naučili. Stalin trdno veruje v komunistično svetovno revolucijo, dočim kaže komunisti povsod nazadovanje in bi davno izumrl, če bi ga Moskva gmotno ne podpirala. Edini koristni nauk, ki ga lahko prevzamemo iz Stalinovega poročila,

je ta, da so slejkoprej nemogoče vsake normalne vezi s sovjeti radi strupenega sovraštva, ki ga kažejo v Moskvi napram ostalemu svetu.«

»Populaire«, glasilo socialističnega voditelja Leona Bluma, priporoča previdnost napram številkam, ki jih navaja Stalin v dokaz gospodarskega blagostanja SSSR. Naj zadostuje samo eden iz navedenih primerov. Stalin trdi, da znaša sedanja delavska plača povprečno 162% predvojne za-služke (če označimo slednji kot 100%). Med tem je prinesla moskovska »Pravda« od 18. junija uradne »teze za XVI. kongres komunistične stranke«, kjer stoji, da znaša dejanski zaslužek samo 139% predvojne vrednosti. In v uvodniku iste številke »Pravde« dokazuje člankar, da se ni zaslužek tekom zadnjih let nikakor povečal, temveč nasprotno nazadoval, če upoštevamo naraščanje draginje! »Ponoviti moramo torej«, pravi »Populaire«, »Pilatovo vprašanje: Kaj je resnica? — Nikjer je ne bomo našli!«

Listi objavljajo porazne številke o pomankanju in stradnanju ruskega prebivalstva. Sovjeti izvažajo vse v inozemstvo, dočim so v državi sami vsa živila in vse ostale nuje življenjske potrebščine brez izjeme racijonirane na karte. Otroci dobe eno jajce na teden, odrasli sploh ne. Na prostem trgu se dobe živila izven kast samo za bajeslovne cene; n. pr. funt masla za tri rublje!

Dunajska vremenska napoved: S snežne Alpe: Precej jasno. Zopet nekoliko topleje. Razpoloženje za južne Alpe: Zelo toplo. Večinoma jasno. Razpoloženje za nevihte.

Romunija za balkansko zvezo

Belgrad, 8. julija. m. Bivši romunski zunanji minister Duca je dal nekemu časnikarju o balkanski uniji to-le izjavo:

»Sem pristaš balkanske unije, ker sem pristaš Pan-evrope. Združitev evropskih držav je po mojem mnenju neizbežno potrebna. Druge rešitve iz političnih in ekonomskih kriz ne vidim. Vse, kar bi moglo pripraviti javno mišljenje, da takega koristnega sklepa moramo podpreti. Balkanska unija, ki bo pripravila tla za najrealnejšo zvezo, bo dobrodošla. Gotovo je, da bodo njeni ustanovitelji naleteli na nove težave. Prepričan pa sem, da bodo te težave premagali in da bodo izvedli uresničitve.«

Slične izjave je dal bivši zunanji minister Mitileanu, ki pravi, da je pristaš balkanske unije še izza časa, ko je bil zunanji minister in ko je mislil na ta problem in na možnost njegove uresničitve. Razume se, da gledam to ustvaritev skozi prizmo sploše politike Romunije, ki je izključne za mir. Danes študiram problem od bližje. Da bi prišli do rešitve, mora biti uvrščen v okvir ekonomske federacije, ki jo je predlagal Briand. Zato želimo ustvariti balkansko unijo, da bi storili velik korak k veliki evropski uniji.

Zakaj so bila saarska pogajanja prekinjena

Pariz, 8. julija. b. Vesti, ki so se razširile po inozemskem časopisju o neuspehu pogajanju med francosko in nemško vlado o izpraznitvi Posaarja in ki hočejo vreči odgovornost za prekinitve na neutemeljene francoske zahteve, so napotile ministrstvo za zunanje zadeve, da je izdalo oficijozno razlago o vzrokih krize, ki je prekinila pogajanja med obema državama.

Francoska vlada poudarja, da so se pogajanja začela na njeno inicijativo in da je njen predlog, da se Posaarje izprazni pred termiom in brez plebiscita, ki bi na vsak način pomenil gospodarsko škodo za Posaarje, zaslužil, da Nemčija uvažuje nekoliko tudi francoske industrijske interese, ki so se tekom 10 let okupacije uveljavili na posaarskem teritoriju. Francija mora naravno zaščititi investicije svojega kapitala kakor tudi trgovske zveze, ki so se razvile med zapadnimi departementi Francije in Posaarjem, ki je postalo važen odjemalec za francoske pridelke in narobe. Ker se je nemška vlada postavila na neomajno stališče, da o francoskih predlogih sploh neče razpravljati, sta obe delegaciji uvideli, da bi bilo brezpredmeto nadaljevati sterilna pogajanja in da bi bilo za obe stranki boljše, ako se za nekaj časa vrnete domov, da konsultirata vsaka svojo vlado. Francoska vlada ni zaprla vrat za nadaljevanje pogajanj in čaka novih predlogov od nemške strani. Seveda pričakuje, da bo našla njena dobra volja, da pred letom 1935. izprazni Posaarje, tudi dobrohoten odmev na nemški strani, ki bo olajšal nalogo delegacij, kadar se zopet sestanejo.

Izgredi v Porenju

Trier, 8. jul. as. V noči od ponedeljka na torek je napadla množica 50 ljudi neko gostilno, katere lastnik je bil znan prijatelj Francozov. Policija ni mogla (t) ščititi gostilničarjeve rodbine, ker je množica prodrla policijski kordon in vdrla v hišo. Množica je vse pohištvo razbila in pometala v Mesello. Gostilničarjeva rodbina se je zabarikadirala v dveh sobah in se streljala na napadalce, ne da bi koga zadela. Šele v jutranjih urah se je množica razšla.

Vezuv bruh

Neapelj, 8. jul. AA. Vezuv je začel zadnje dni bruhati. Po gornjih njegovih čerch se vali lava. Bruhanje je združeno z močnimi eksplozijami.

Časopisje ob katastrofi „Karadjordja“

Kaj pravijo Italijani?

Italijansko časopisje, kakor tudi drugače ni bilo pričakovati, opisuje nesrečo v Pazmanskem zalivu tako, da se zdi, kakor da bi bil kriv »Karadjordje«. Na vsak način je čudno — ako je to res — da sta bili obe ladji močno razsvetljeni, da sta torej druga drugo morali že oddaleč opaziti, neglede na to, da je neko bilo jasno in morje popolnoma mirno. Kolikokrat je bila noč temna in so na ladjah gorele le predpisane signalne luči, pa se tudi v temnem in nevarnem Pazmanskem zalivu ni zgodila nobena nesreča! Italijanski listi trdijo tudi, da sta obe ladji do zadnjega hipa pluli točno po predpisani liniji (ki se zlasti v morskili očinah zelo strogo drži, zlasti v svetli noči). Nesreča se je morala torej zgoditi radi napačnega manevra prav v zadnjem hipu? Kdo je ta nesrečen manever zakrivil, ali eno poveljstvo ali drugo? Ali pa je kriv tehničen defekt, ki se je pojavil v zadnjem trenutku? To bo morala dognati preiskava, ako in kolikor se bo dognati dalo.

Italijanski listi trdijo, da je kapitan »Karadjordja«, Prodan, ko se je zgodila nesreča, v svoji kabini počival in da je na poveljskem mostu bil samo oficir od straže, na »Morosiniju« pa da so bili poveljnik Olivotto, oficir od straže in pilot za navigacijo po dalmatinskih očinah. Tudi če bi to bilo res, bi na komandi »Karadjordja« zaradi tega ne bilo še nobene krivde, ker se kapitan vedno na mostu nahajati ne more in sme tudi vožnjo po ožini zaupati oficirju od straže, ki je proge vajen. Sicer pa italijanski listi sami naglašajo, da je poročilo, ki skuša krivdo zvaliti na »Karadjordja«, od interesirane družbe »San Marco« same. Da pa družbe valjavo krivdo od sebe, je čisto naravno, ker bo družba, ki se ji dokaže krivda, plačala ogromno odškodninsko vsoto.

O nesreči sami poročajo italijanski listi, da je bil prizor ob sunku naravnost strašen. Matere so klicale otroke, možje žene, bil je jok in krik, kateri se ne da popisati. Ljudje so bili seveda prepričani, da utonejo. Situacija je, kakor italijanski listi sami naglašajo, rešil kapitan Prodan, ki je z ocesom starega in nezmotljivega morskega volka takoj okrenil »Karadjordja« proti bližnji sipini »Galijšnjak«, kjer je nasel. Kapitan, oficirji in mostvo so storili vse, da pomirijo neposipni paniko pasažirjev. Popolnoma se jim to seveda ni posrečilo in marsikateri zbegani potnik se je sam vrgel v morje, misleč, da tako uide smrti. Vendar se je izbežala največja nesreča.

Na »Morosiniju« — pišejo italijanski listi — je kapitan Olivotti dal takoj prižgati reflektorje in spustil rešilne čolne. Rešilno akcijo na čolnih je vodil prvi oficir Bonafini, ki je na krovu »Karadjordja« v sporazumu s kapitanom Prodanom vse pasažirje, mrtve, ranjene in zdrave prepeljal na »Morosinijo«. Ranjene so za prvo silo obvezali že na »Morosiniju«, na katerem so od sunka tudi bili trije mrtvi pri strojih lahko ranjeni. Od kapitana do zadnjega moža so vsi z vso požrtvovalnostjo izkazovali pomoč pasažirjem. Italijanski listi podčrtujejo, da se je kapitan Prodan svojemu kolegi in njegovim častnikom ter možem za pomoč toplo zahvalil.

»Morosini« je o nesreči takoj po radiju obvestil zadrsko pristaniško poveljstvo in je priplul na »masu« italijanske vojne mornarice zadrski mestni zdravnik dr. Nicolich in en vojaški mornariški zdravnik, ki so prevzeli nadaljno skrb za ranjene. V Zadru samem je nesreča povzročila splošno žalovanje in so vse ladje v luki spustile zastave na pol droga. Na rivi je čakal sam prefekt Vaccari, ki je odredil prevoz mrtvih in ranjenec v provinci-jalno bolnico. Devet ranjenecv so odpustili, osem pa so pridržali, ker niso še za transport sposobni.

Ostra pisava praških listov

Praga, 8. jul. as. Praški listi zelo obširno razpravljajo o katastrofi »Karadjordja«, pri kateri so bili ubiti, odnosno ranjeni tudi češkoslovaški državljani. S posebnim začudenjem se ugotavlja, da se je katastrofa mogla zgoditi v jasni, mirni noči.

Bulvarni list »Ekspress« prinaša vest o nesreči na prvi strani z debelim tiskom: »Italijanski parnik se je namenoma zaletel v jugoslovanski parnik »Karadjordje«. Začudenje je povzročilo tudi, da je italijanski parnik ponesrečene potnike prepeljal v italijanski Zader.

Praga, 8. jul. as. Češkoslovaški listi namigavajo v svojih komentarjih o ladijski nesreči na Jadranu, da je italijanski kapitan namenoma povzročil nesrečo. »Narodni List« pišejo: Neobhodno je potrebna stroga preiskava o vzrokih katastrofe. Mi imamo na tem interes že zaradi tega, ker so med žrtvami tudi naši ljudje in ker ravno varnost plovbe na Jadranu tisočim našim ljudem ne more biti vseeno. Trčenje se je pripetilo pod takimi posebnimi in sumljivimi okoliščinami, da naši in jugoslovanski javnosti ne more zadostovati samo domneva s skillevanjem na višjo silo. Italijanska ladja »Morosini« je v jugoslovanski Adriji odveč. Italijanska plovba se vzdržuje samo iz vzrokov prestiža. Jugoslovanski mornarji so od nekdaj zanesljivi ne samo doma, temveč tudi povsod na svetu. Ravno tam, kjer je »Karadjordje« stalno vozil in je poznal vsako čer, se je zgodila nesreča. Ali ni morda direktni vzrok katastrofe »srajna nevestnost ali pa celo še kaj več!

Belgrajski listi

Belgrad, 8. jul. n. Težka nesreča na morju, ki se je dogodila v zadrskem zalivu, je vzbudila v prestolnici razumljivo žalost in deloma razburjenost. O nesreči krožijo najrazličnejši komentarji. Današnja »Pravda« piše ob tej katastrofi tole:

»Fašističnega časopisja v Italiji najprej ni zelo zbolela strašna nesreča na Jadranskem morju. Ni niti počakalo, da bi videlo, koliko nesrečnih pot-

nikov je pri tej priliki izgubilo življenje. Vse to za fašistično časopisje ni bilo važno. Predvsem je s svojim humanizmom pohitelo razširiti izmišljeno vest o samoumoru kapitana našega parnika »Karadjordja«. Dasiravno poznamo fašistično časopisje iz te strani, nas vendar taka radost v tem trenutku preseneča. Vemo, da si fašistično časopisje rado izmišlja o Jugoslaviji najslabše vesti. To časopisje najraje o nas govori v takem tonu, kakor ga narekuje njena tendenca in zato razširja izmišljene vesti. Ko je sedaj ob tej nesreči italijanska ladja zadela v jugoslovansko in jo presekala skoro do polovice, se ponovno čujejo lažne vesti. Kaj bi na primer fašistično časopisje naredilo, če bi jugoslovanski tisk na isti način poročal, da je italijanska ladja »Morosini« namenoma trčila v našo ladjo, samo, da bi jo uničila. Ogotovo bi fašistično časopisje v tem videlo po stari navadi največje izraze sovraštva nasproti Italiji. Vendar pa mislimo, da je upravičeno in da naravnost preseneča dejstvo, da ladja »Morosini« ni mogla te nesreče preprečiti, ko je vendar naša ladja »Karadjordje« bila razsvetljena in se je na tisoče metrov daleč mogla videti. To je gotovo prav čudno. Preiskava se vodi in bo končno dognala resnico. Radost fašističnih časopisov bi lahko popolnoma ostala. Ona ni niti objektivna niti humana. Mi si stalno prizadevamo, da bi ustvarili dobre sosedne odnose med Jugoslavijo in Italijo. Gledamo na vse slučaje z drugimi očmi, z boljšimi, pravilnejšimi in bolj humanimi. Vedno delamo za dobro sosedstvo, ker mislimo, da je to sosedstvo nam kakor Italiji koristno. Fašistični tisk bi dobro storil, če bi zavzel prav tako stališče. Če ne ravno prav tako, vendar naj bi izostalo vsej tako nastopanje ob nesreči sosedov...«

„Karadjordje“ v nevarnosti, da se prelomi

Split, 8. julija. p. Tehnični strokovnjaki Jadranske plovbe in naših pristaniških oblasti so pregledali »Karadjordja«. Ugotovili so, da obstoja velika nevarnost, da se parnik prelomi radi položaja, v katerem je nasel. Njegov zadnji del ni na morskem dnu, nego je dvignjen. Ves prostor je prilično visoko zalila voda. Radi tega je ta del ladje silno težak, kar je udor, ki ga je napravil »Morosini«, velik in sega preko polovice ladjine širine. Da bi se parnik ne prelomil, se je zahtevala iz Splita in Sušaka nujna pomoč in sicer strokovni delavci in material, ki bi parnik v sedanjem položaju učvrstili, da ne bi povzročal lomljenja in s tem nevarnosti potopitve. Vse potrebno se je že poslalo na lice mesta.

8 milijonov škode

Sibenik, 8. jul. z. Jutri bodo pričeli z reševanjem »Karadjordja«, ki bo trajalo en mesec. Reševalna dela bodo oprala vojne ladje »Močni« in »Spasilac« in pomožna ladja Jadranske plovbe. Najprej se bo izčrpala voda, nato se bodo začelo zamašile velike razpokline, ki so nastale radi udar-

Demagogičen odgovor

Ogorčenje francoskih listov radi italijanskega odgovora

Pariz, 8. jul. as. Italijanski odgovor na Briandov memorandum so sprejeli v Parizu zelo slabo. Odgovor ni nič drugega kakor demagogična preobrnitev francoske teze. Vsi Mussolinijevi ugovori proti Briandovemu memorandumu so v enaki meri povzročili nevoljo v pariških listih. Mussolinijeva izjava, da mora biti zajamčeno varstvo pravic malih držav, da mora zginiti zadnja sled razlikovanja med zmagovalci in premaganci in da se mora priznati popolna enakopravnost vseh držav, ni seveda nič drugega kakor nekdanja Mussolinijeva zahteva, da se imajo »mirovne pogodbe lojalno in temeljito revidirati«. Če zahteva Mussolini takojšnji vstop Rusije in Turčije v evropsko zvezo, je to gola demagogija, še večja radi njegove tretje zahteve, po kateri se mora evropski pakt razviti v režim svetovne solidarnosti in sodelovanja. Kot nič manj demagogično označujejo četrti Mussolinijev zahtevo, po kateri morajo imeti vse države, ki pristopijo k evropskemu paktu, v izvršnem odboru

„Diktatura proletarijata se je izpre- vrgla v izkoriščanje proletarcev“

Senzacionalna izjava bivšega odličnega sovjetskega politika

Pariz, 8. jul. d. Največjo senzacijo dneva pomeni izjava Armenca Georgija Agabekova, voditelja komunistične propagande na bližnjem Vzhodu, ki je zapustil odgovorno službo v Carigradu in prestopil v tabor nasprotnikov Sovjetov. Agabekov je od začeka revolucije ves čas deloval v stranki in zavzemal v njej odlična mesta kot propagandist komunizma po inozemstvu. Lanskega leta je dobil nalog, da spravi s pota znanega prebežnika Besedovskega, avtorja »Spominov nekdanjega sovjetskega diplomata«, še preden je ta svojo knjigo izdal. Ker so sovjeti po objavi »Spominov« iz ozirov do Francije svoj nalog preklicali, je bil Agabekov poslan v Carigrad kot vodja komunistične propagande na bližnjem Vzhodu, to je v Turčiji, Orčiji, Siriji, Palestini in Egiptu. Medtem pa je bil Agabekov v srcu že prelomil s Sovjeti in njihovimi metodami ter pobegnil v Pariz. Pariški listi objavljajo zdaj sledečo njegovo izjavo:

»Pošteno sem delal za Sovjete in verjel v uspeh komunistične revolucije. A tekom zadnjih dveh let sem prišel kot odgovorni voditelj v Moskvi v neposredni stik z onimi, ki kuhajo sovjetsko politiko. Prepričal sem se, da se je izvrgla diktatura prole-

ta. Nato bodo »Karadjordja« poslali v ladjedelnico, da ga popravijo in popolnoma preurede. Škoda, ki jo trpi parnik, se ceni na 6—8 milijonov.

Split, 8. jul. p. Parnik »Slovenec« in »Beograd«, ki ju je ob katastrofi v Pazmanskem kanalu poslala Jadranska plovdba v Zader, da prevzameta ranjence in potnike, sta nameravala s seboj vzeti tudi trupla petorice mrtvih, ki so bili ob katastrofi najdeni na parniku. Italijanske oblasti pa na to niso pristale, češ, da je potrebna obdukcija. Včeraj se je obdukcija vršila v Zadru. Nato so Jadranske oblasti vse žrtve pokopale na zadrskem pokopališču. In sicer sta to dve Čehoslovakinji, dunajski zakonski par in en Jugoslovčan s Hvara.

Preiskava

Sušak, 8. julija. z. Ponesrečena ladja »Karadjordje« je bila zavarovana pri zavarovalnih družbah »Vardar«, »Sava« in »Lloyd«. Torej so neresnične vesti italijanskih listov, da »Karadjordje« ni bil zavarovan.

Sušak, 8. julija. z. Vse potniki »Karadjordja« so bili prepeljeni na Sušak, odkoder so se odpeljali takoj domov. V sušaški bolnišnici so se trije ponesrečenci, in sicer dva Čehoslovaka in en Poljak.

Zader, 8. julija. z. Danes je prišla iz Rima komisija zadrse vlade, ki ima nalogo, da vestransko preišče trčenje med »Karadjordjem« in »Morosinijem«.

Zader, 8. julija. z. Vsi častniki in kapitan »Morosinija«, ki je trčil v »Karadjordja«, so bili takoj odpušteni iz službe in odvzete so jim bile morjeplovnice.

Pokop žrtev

Zader, 8. julija. z. Snoči ob 6 je bil pogreb petih žrtev katastrofe. V sprevodu je bilo mnogo vencev, med drugimi tudi vене jugoslovanskega konzulata v Zadru. V sprevodu je korakala celokupna jugoslovanska kolonija s konzulom na čelu in konzularnim uradničtvom ter zastopniki mestnih oblasti. Vseh pet trupel je bilo na enem kamijonu. Rekvijem se je izvršil v cerkvi sv. Ivana. Nato so vseh pet žrtev pokopali na zadrskem pokopališču.

Zader, 8. julija. z. V zadrski bolnišnici je še devet težko ranjenih. Po poslednji zdravnikovi izjavi pa se zdi, da bodo vsi trije srečno preboleli, razen sobarja Boršiča, ki ima zmečkano nogo in je dobil težke notranje poškodbe.

Zalovanje v Dalmaciji

Sibenik, 8. jul. p. Občinska uprava je sklenila od sobote opoldne do nedelje opoldne občo narodno žalost. Vse mesto bo zavito v črno. Sobotne zabave in koncerti bodo odpovedani. Enako bo splošno narodno zalovanje v vsej severni Dalmaciji.

Split, 8. jul. p. Razna društva in sportni klubi so poslali brzojavna sožalja upravi Jadranske plovbe. Med drugimi sta poslala sožalna brzojava Jadranska straža in Trgovska zbornica v Splitu.

stalni sedež in glas. Mussolini uganja neverjetno demagogijo z zahtevo po razorožitvi. Tako navajajo listi: Zopet enkrat je Mussolini konja vpregel pri repu. Če se Mussolini zavzema za razorožitev, hoče s tem doseči enakost na morju med Francijo in Italijo. Ta zahteva je najjasnejši dokaz, da spekulira Mussolini na ploskanje nezadovoljnih.

Pertinax izjavlja v »Echo de Paris«, da se je Mussolini pokazal bolj spretnega kakor Briand. Njegove formule so sicer ravno tako prazne kakor Briandovo mirovno sviranje, toda za njegovimi formulami je vidna vsaj jasna politična volja: da najprej podpira politične, moralne in teritorialne zahteve Madjarske, da spravi Bolgarsko v mrežo fašizma in pripravi Nemčijo k zvezi. To je mnogo bolj logično, kakor če Briandovi prijatelji že sedaj govorijo za spremembo poljskega koridorja, za razveljavljanje vojaških klavzul, versailleke mirovne pogodbe itd. in s tem prihranijo nemški vladi trud, da bi sama formulirala te zahteve.

tarijata v izkoriščanje proletarcev. Sedanji mogotci samo kričijo o svobodi, v resnici pa jo zatirajo. Delavci propadajo pod težo prismojenega petletnega gospodarskega načrta, ki jih duševno in telesno grozi uničiti. Kmetje so obubožani sužnji Stalinovih kolektivnih graščin, ki so razdrle vse rusko poljedelstvo. Stalnova vlada je Rusiji pripravila glad, čigar grozote bodo prekosile one iz leta 1921. Na področju zunanje politike pomenita laž gesla »delavska revolucija na Zapadu« in »svoboda podjarmljenemu vzhodu«. V resnici zasleduje Stalnova politika v Kitaju in bližnjem Vzhodu samo sebične imperialistične cilje in izkorišča zaslepljenost. To lom dokazal v knjigi, ki se zdaj iz rusčine prevaja v angleščino, francoščino in nemščino. Smatram za zločin izvoz živih izstradajočih dežele, ker se okoriščajo s tem denarjem: samo komunistični velikaši, oz. se podpira propaganda v inozemstvu. Sedanja vlada je vstvarila neznosno življenje 150 milijonskemu prebivalstvu Rusije. Davno bi padla, če ne bi imela zaslepljene vojske in če ne bi bili preslabo organizirani kmetje pa delavci.

Agabekov bo pričel v družbi z Bezedovskim in drugimi sovjetskimi prebežniki boji zoper Stalina.

Schobrova izjava

Budimpešta, 8. jul. as. Avstrijski zvezni kancler dr. Schober je izjavil danes zastopnikom listov, da so njegovi razgovori z madjarskimi vodilnimi osebnostmi potekali popolnoma zadovoljivo. Razumljivo je, da bodo gotovi krogi o njegovih potovanjih sklepali razne kombinacije, ki pa bodo temeljile na napačnem razumevanju dejstev. Razmerje med Avstrijo in Madjarsko je utemeljeno po geografskem položaju teh držav, dalje po več stoletni skupni usodi, kakor tudi po katastrofalnem porazu v vojni. Ta skupna usoda je olajšala medsebojni sporazum. V etvareh narodnega gospodarstva in skupnih interesov se je že posrečilo doseči med obema državama zblizanje, pa tudi v vprašanjih, ki tičejo splošnega položaja držav, in v vprašanjih, ki zanimajo Avstrijo in Madjarsko skupno, se je pokazalo, da se stališči obeh držav popolnoma krijeta.

Pogrešana letalca

London, 8. jul. AA. V letalskih krogih se boje za življenje in usodo letalcev Rooka in Matewsa, ki sta prejšnji teden odletela iz Anglije, da postavita nov rekord poleta do Avstralije. Letalca pogrešajo na progi, ki je vodila ob obali Indijskega oceana.

Drobne vesti

Ljubljana, 8. julija. AA. Ban dravske banovine g. inž. Dušan Sernee je službeno odpotoval iz Ljubljane. Zato odpadejo v petek 11. t. m. sprejemi pri njem.

Belgrad, 8. julija. u. Nad Sremom je divjalo veliko neurje, ki je napravilo ogromno škodo. Kakor poročajo, je strela zahtevala tudi več človeških žrtev.

Belgrad, 8. julija. p. Minister za socialno politiko Preka je kralju predložil v podpis zakon o izseljevanju. Takoj po objavi v »Službenih novinah« bo zakon stopil v veljavo. Pravilnik za izvrševanje tega zakona bo izdalen 15. julija.

Belgrad, 8. julija. z. Zastopniki obrti in industrije so predložili ministru za trgovino in industrijo Demetroviču stališče industrije in obrti k zakonskemu predlogu o pospeševanju industrije in obrti.

Rim, 8. jul. as. Zdravstveno stanje kardinala, dekana Vanutellija se je danes zopet poslabšalo, tako da so resno v skrbeh za njegovo življenje. Dopoldne je prejel sv. zakramente za umirajočega.

Budimpešta, 8. jul. as. Ob priliki velikih svečanosti av. Emerika bo v Budimpešti od 19.—22. avgusta velikopotezna verska proslava, na katero bo tudi sv. oče poslal svojega kardinalskega delegata.

Mexico City, 8. julija. AA. Poročajo iz Guanaajuata, da je prišlo radi razdelitve zemlje med dve sosednima naselbinama do spopadov, pri čemer je bilo deset kmetovalcev ubitih in večje število ranjenih.

Pariz, 8. julija. AA. Občinski svet je sprejel načrt za novo tranšo v svrhu zgraditve 20.000 stanovanj.

Sofija, 8. jul. AA. Policija je zabranila delavski kongres, ki je bil sklican 12. julija v Sofijo. Motivirala je to prepoved s potrebo, da se vzdrži red in mir v Sofiji, ker se vrši istočasno zlet »Junaka«. Delavci so sklenili, da bodo demonstrirali proti »Junaku«.

London, 8. jul. AA. Danes je med velikimi svečanostmi otvoril angleški kralj indijsko palačo. Otvoritvi so prisostvovali indijski princ in princeze in druge odlične osebnosti. Kralj je v svojem otvoritvenem govoru med drugim poudaril: »Položaj indijske palače, ki je v središču moje prestolnice, simbolizira enotnost britanske imperije.« Indijska palača ima dvanaest nadstropij in je veljala 320.000 funtov. Rezbarije so izdelali Indijci in knjižnico so slikali indijski umetniki.

Dunaj, 8. jul. as. Po uradnih sporočilih znaša število brezposelnih na Dunaju sedaj 149.972 in jih je okoli 40.000 več kakor lani ob istem času. Statistika obrtnih zadrug navaja, da je na Dunaju bilo odglašenih 3700 obratov, ker jih lastniki niso mogli voditi dalje.

London, 8. jul. as. V pravnem odboru parlamenta se je razpravljalo o vprašanju, ali naj se smrtna kazen pridrži ali odpravi. Nadškof yorkski je izjavil, da je ne samo iz verskih razlogov za odpravo smrtnih kazni, temveč tudi za to, ker je prepričan, da bo potem v doglednem času število umorov gotovo padlo.

London, 8. jul. as. Na današnji seji frakcije delavske stranke je poročal MacDonald, da je vlada odklonila vse predloge, ki jih je stavil Lloyd George za pobijanje brezposelnosti.

Poljski profesorji v Ljubljani

Ljubljana, 8. julija.

Prisrčno čuvstvo bralstva, ki nas vedno navdaja do članov vseh slovanskih narodov, je dajalo danes značilno noto poljskih profesorjev. Ta ekakurzija je dopotovala ob 5 popoldne v Ljubljano. Brez velikih govornic in bučnih aplavzov prav srčno so se pozdravili na glavnem kolodvoru zastopniki Proforskega društva v Ljubljani prof. Jeran, Mole, Pretnar in drugi z odličnimi poljskimi profesorji.

V Ljubljano je danes popoldne prišlo 57 poljskih profesorjev, vsi iz Katowice. Iz osebnih razgovorov se da spoznati, da se jim je naša zemlja takoj zelo priljubila, kljub kratkemu času, v katerem so jo imeli priliko spoznati.

Zvečer ob pol 9 so imeli poljski profesorji v restavraciji »Uniona« skupno večerjo z zastopniki domačih profesorjev. Pri tej večerji je bilo izrečenih več napiitnic. Poleg zastopnikov našega proforskega stanu so bili prisotni še podžupan prof. Jarc in prosvetni šef dr. Lončar.

Odlikovanje

Glavni odbor Rdečega križa v Belgradu je odlikoval upravnika skladišča Rdeč. križa v Ljubljani g. A. Jagodica povodom njegovega tridesetletnega nesebičnega in požrtvovalnega delovanja pri Rdečem križu s srebrno medaljo. Kot vnet delavec na človekoljubnem polju je zbral g. Jagodice po prevratu po raznih zavodih raztreseni sanitetni material Rdečega križa ter z njim opremil obširno skladišče na Ljubljanskem polju. Navdušenemu in vztrajnemu humanitarному delavcu g. Jagodicu iskreno častitamo.

Samoumor v kavarni

Poizkus samoumora, kakor se ga je more polastiti najhitrejša ljudska govorica, se je odigral včeraj ob 5 popoldne v kavarni »Zvezda«. 24 letna žena brezposelnega kijačavničarskega pomočnika Franciška K. se je zaprla v stranišče kavarne in izpila prav veliko količino lizola. Še ob pravem času so ljudje opazili njen poizkus samoumora in policijci reševalno postalo, ki to je prepeljal v bolnišnico.